

Як надати першу допомогу особам, які пережили гендерне насильство

КИШЕНЬКОВИЙ ПОСІБНИК

Думки, висловлені в посібнику, належать авторам і не обов'язково відображають погляди Міжнародної організації з міграції (МОМ), Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН) чи Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ). Цей посібник є адаптацією публікації, як підтримати жертв гендерного насильства, якщо у Вашому регіоні недоступні фахівці. Покроковий кишеньковий посібник для фахівців гуманітарної допомоги («Як надати допомогу постраждалому від гендерного насильства, коли суб'єкт гендерного насильства недоступний у вашому регіоні. Покроковий посібник для фахівців гуманітарної допомоги»). Використані позначення та подання матеріалу в цьому посібнику не є відображенням думки МОМ, УВКБ ООН та ЮНІСЕФ щодо правового статусу будь-якої країни, території, міста або області, чи її органів влади, щодо її кордонів та межі. Даний посібник відображає діяльність окремих агентств з питань, що становлять спільний інтерес. Принципи та політика кожного агентства регулюються відповідними рішеннями його керівного органу. Кожне агентство виконує дії, описані в цьому документі, відповідно до цих принципів і політики та в межах свого мандату.

Дизайн: Сімоне Манка

© 2020, МОМ, УВКБ ООН та ЮНІСЕФ

Листопад, 2020 р.

Цей кишеньковий посібник є адаптацією публікації 'How to support survivors of gender- based violence when a GBV actor is not available in your area. A step-by-step pocket guide for humanitarian practitioners'¹ («Як надати допомогу постраждалому від гендерного насильства, коли суб'єкт гендерного насильства недоступний у вашому регіоні. Покроковий посібник для працівників гуманітарної допомоги») і заснований на глобальних стандартах надання базової підтримки та інформації особам, які пережили гендерне насильство², з зосередженням на особі, яка пережила насильство, уникаючи втручань, які можуть завдати подальшої шкоди.

Адаптацію для використання посібника в контексті підтримки мігрантів та біженців, що прибули до Італії, було надано МОМ, УВКБ ООН та ЮНІСЕФ. З метою розробки інструменту, який буде корисним і релевантним у даному контексті, а також для максимізації його впливу, було зроблено низку поправок до оригінального документа. Включають, наприклад, інтеграцію міркувань і визначень, включених до IASC 'Guidelines for integrating gender-based violence interventions in humanitarian action'³ («Керівні принципи для інтеграції допомоги жертвам гендерного насильства в гуманітарну діяльність»), через той факт, що ці інструменти недоступні на італійській мові, а отже не всі оператори зможуть скористатись ними. Також були додані блоки з поглибленим розглядом окремих питань, які є особливо актуальними в національному контексті, які містились в офіційних публікаціях відомств. Нарешті, була проведена обмежена реструктуризація, щоб зробити інструмент ще простішим і швидким у використанні. Також було додано деякі обмежені конкретні посилання на юридичний контекст та доступні послуги.

МОМ, УВКБ ООН та ЮНІСЕФ висловлюють свою подяку експертам, які переглянули та адаптували посібник.

ЗМІСТ

Що таке кишеньковий посібник?	3
Визначення та види гендерного насильства	5
Керівні принципи допомоги людям, які пережили гендерне насильство	11
Ключові факти про гендерне насильство	12
Алгоритм прийняття рішень для допомоги особі, постраждалій від гендерного насильства	15
Покрокова інструкція	18
• Підготуйся	18
• Спостерігай	22
• Слухай	25
• Направляй	28
Допомога дітям, які пережили насильство	32
• Ключова інформація	32
• Керівні принципи	32
• Покрокова інструкція	35

ЩО ТАКЕ КИШЕНЬКОВИЙ ПОСІБНИК?

Кишеньковий посібник містить інформацію про те, як допомогти особам, які пережили насильство та великий стрес або травму від гендерного насильства. Був адаптований до італійського контексту з урахуванням особливих потреб мігрантів та біженців, як дорослих, так і неповнолітніх (зі сторінки 32).

Кишеньковий посібник застосовує підхід надання першої психологічної допомоги, побудований на трьох етапах: спостереження, прислухання та встановлення контакту, якому має передувати підготовчий етап, на якому важливо отримати необхідну важливу інформацію. Хоча наявність певних знань чи спеціальна підготовка для використання цього підходу не є обов'язковими, все ж рекомендується пройти комплексне вивчення. Посібник пропонує робочу методологію та посилається на деякі пов'язані юридичні аспекти, але не є вичерпним: ці матеріали необхідно вивчати окремо.

Посібник корисний як у випадках, коли випадок насильства вже скоєно, наприклад, в країні походження або на шляху міграції, а також для допомоги тим, хто знаходиться в ситуації, коли насильство ще триває.

Посібник розрахований на всіх операторів, які під час виконання своїх обов'язків можуть зіткнутись з випадком прямого або непрямого гендерного насильства. Сюди можуть входити оператори системи прийому, у тому числі мовно-культурні посередники. У разі неповнолітніх довідник також може бути корисним для добровільних опікунів та прийомних сімей, без шкоди для їхніх конкретних обов'язків.

Вставка 1 - Гендерне насильство в італійському міграційному контексті

Протягом останніх років було проведено численні дослідження, які пролили світло на поширений рівень насильства, від якого страждають ті, хто їде до Європи, і особливо ті, хто проходить через Лівію.⁴

Гендерне насильство в основному характеризує досвід жінок-мігрантів і біженок, а також неповнолітніх, у різних його проявах до, під час і після їхнього міграційного шляху. Гендерне насильство часто є одним із факторів, які визначають рішення покинути країну походження, як у випадку з дівчатами, які зазнали жорстокого поводження з боку їхніх родин або партнерів, неповнолітніми, які пережили ранні шлюби, тими, хто втік від форм жорстокого поводження з ними, або жінками, які пережили каліцтво статевих органів. Жінки та підлітки загалом стикаються з серйозними ризиками на шляху міграції по всьому світу, але особливо небезпечним є шлях, що проходить через Центральне Середземномор'я. Сексуальне та фізичне

насильство, якому вони піддаються під час подорожі, особливо розповсюджене в Лівії: переважна більшість жінок і підлітків, опитаних Місією підтримки ООН у Лівії, повідомили, що були зґвалтовані торговцями людьми або бачили інших підлітків та жінок, які були вивезені з центрів збору для знущань.⁵

Крім того, чоловіки та підлітки також зазнають високого рівня сексуального насильства під час їхньої подорожі до Італії. Насильство вчиняється в центрах ув'язнення, підпільних в'язницях, у місцях примусової праці, на блокпостах збройних груп, банд чи інших суб'єктів з різними цілями: вимагання, утиски, покарання та задоволення, часто пов'язані з глибокою жорстокістю та психологічними тортурами.⁶

Наслідки насильства зберігаються з психологічної, емоційної та фізичної точки зору навіть після прибуття до Італії. Аналогічно, для багатьох людей залишається ризик зазнати насильства, включаючи сексуальну експлуатацію та домашнє насильство. Інші форми насильства пов'язані, наприклад, з небезпечними умовами всередині приймальних центрів і гарячих точок. Як повідомляє Група експертів Ради Європи з боротьби з насильством щодо жінок (GREVIO), у деяких центрах «немає замків на дверях спальні та окремих ванних кімнат, що наражає жінок на ризик насильства».⁷

ВИЗНАЧЕННЯ ТА ВИДИ ГЕНДЕРНОГО НАСИЛЬСТВА⁸

Згідно з міжнародним визначенням Міжвідомчого постійного комітету Організації Об'єднаних Націй (МПК), гендерне насильство – це широкий та всеохоплюючий термін, який використовується для опису будь-якого шкідливого діяння, вчиненого проти волі особи та заснованого на соціально обумовлених (тобто гендерних) відмінностях між чоловіком та жінкою. Термін охоплює всі дії, які завдають фізичну, сексуальну або психічну шкоду чи страждання, погрози такими діяннями, примус та інше позбавлення волі. Ці дії можуть відбуватися публічно або приватно.

Акти гендерного насильства порушують низку універсальних прав людини, захищених міжнародними інструментами та конвенціями. Багато форм гендерного насильства – але не – є злочинами відповідно до законодавства різних національних правових систем; однак, законодавство різних країн і практичне виконання самих законів можуть значно відрізнятись.

Термін гендерне насильство найчастіше використовується, щоб підкреслити, як системна нерівність між чоловіками та жінками, яка існує в кожному суспільстві світу, виступає об'єднуючою та основоположною ознакою більшості форм насильства щодо жінок та неповнолітніх.

Вставка 2 - Жінки, неповнолітні та гендерне насильство

Жінки та діти в усьому світі перебувають у невивідному становищі з точки зору соціальної влади та впливу, контролю над ресурсами, контролю над своїм тілом та участі в суспільному житті через соціально детерміновані гендерні ролі та стосунки та нерівноправні відносини. У контексті цього дисбалансу виникає гендерне насильство щодо жінок і дітей. З одного боку, гуманітарні фахівці повинні проаналізувати різну гендерну вразливість, яка може піддавати чоловіків, жінок і дітей більшому ризику насильства, і гарантувати допомогу та підтримку всім постраждалим. З іншого боку, особливу увагу необхідно приділяти жінкам і дівчатам через їх більшу вразливість до гендерного насильства, загальної дискримінації та відсутності безпечного та рівноправного доступу до гуманітарної допомоги. Фахівці гуманітарної допомоги зобов'язані сприяти гендерній рівності за допомогою гуманітарних дій відповідно до Декларації IASC щодо політики гендерної рівності. Вони також зобов'язані підтримувати, шляхом цілеспрямованих дій, захист, участь і розширення прав і можливостей жінок і дівчат, як зазначено в тематичній програмі «Жінки, мир і безпека», викладеній в резолюціях Ради Безпеки Організації Об'єднаних Націй. Підтримуючи необхідність захисту всіх груп населення, які постраждали від гуманітарних криз, цей інструмент, відповідно до IASC, 'Guidelines for integrating gender-based violence interventions in humanitarian action' («Керівні принципи інтеграції заходів проти гендерного насильства в надання гуманітарної допомоги»), визнає підвищену вразливість жінок і дівчат до гендерного насильства та надає цілеспрямовані рекомендації щодо подолання цієї вразливості, в тому числі за допомогою стратегій, що сприяють гендерній рівності.

Термін гендерне насильство також використовується деякими операторами, щоб підкреслити гендерні аспекти деяких форм насильства щодо чоловіків та неповнолітніх, зокрема деяких форм сексуального насильства, вчиненого з явною метою посилення норм гендерної нерівності, що стосуються маскулінності чи жіночності (наприклад, сексуальне насильство, вчинене під час збройних конфліктів, спрямоване на «маскулінізацію» або «фемінізацію» ворога). Це насильство над чоловіками засноване на соціально сконструйованих уявленнях про те, що означає бути чоловіком і володіти чоловічою силою. Його використовують чоловіки (і в рідкісних випадках жінки), щоб заподіяти шкоду іншим чоловікам. Як і у випадку з насильством щодо жінок і дівчат, таке насильство часто недооцінюється через потенційну стигматизацію тих, хто пережив насильство, у даному випадку це пов'язано з нормами маскулінності (наприклад, норми, які відлякують чоловіків, які пережили насильство, усвідомлювати вразливість або припускають, що чоловік, який пережив насильство, слабкий, тому що зазнав насильства). Якщо повідомлення про сексуальне насильство над чоловіками можуть мати небезпечні для життя наслідки для постраждалого та/або членів його сім'ї, про насильство не повідомляється. Багато країн прямо не визнають сексуальне насильство проти чоловіків у своїх законах та/або мають закони, які криміналізують осіб, які пережили таке насильство.

Вставка 3 - Представники ЛГБТІ та гендерне насильство

Іноді термін гендерне насильство також використовується для опису насильства проти лесбійок, геїв, бісексуалів, трансгендерів та інтерсексуалів (ЛГБТІ)⁹, які, за словами Верховного комісара ООН з прав людини (УВКПЛ), випливають із бажання покарати тих, хто нібито не відповідає гендерним нормам. УВКПЛ також визнає, що гомосексуальні та трансгендерні жінки піддаються особливому ризику через гендерну нерівність та відносини влади в сім'ях та суспільстві в цілому. Гомофобія та трансфобія не тільки сприяють цьому насильству, але й значно погіршують здатність представників ЛГБТІ, які пережили насильство, отримати доступ до форм підтримки (особливо в контекстах, де сексуальна орієнтація та гендерна ідентичність регулюються державою).¹⁰

Хоча лесбійки, геї, бісексуали, трансгендери та інтерсексуали (ЛГБТІ) стикаються з різними проблемами, вони також поділяють загальний ризик порушення прав людини, оскільки мають ідентичність, вираз обличчя, поведінку та тіло, що сприймаються як «порушники» норм і домінуючих гендерних ролей, включаючи бінарну систему «чоловік–жінка». Лесбійки, геї, бісексуали, транс та інтерсексуали становлять різноманітні групи, яким доводиться не тільки боротися з порушеннями прав людини, пов'язаними з їх сексуальною орієнтацією, гендерною ідентичністю та/або сексуальними ознаками, але й з постійною дискримінацією та міжгалузевим насильством через додаткові фактори, такі як колір шкіри, етнічне походження, стать, інвалідність, вік, міграційний статус, сімейний стан, національність, релігія,

стан здоров'я, фінансовий стан та інші причини. Зловживання, насильство та дискримінація посилюються там, де ці фактори взаємодіють та поєднуються.¹¹

У контексті міграції насильство та дискримінація, яких зазнають ЛГБТІ-люди в країні їх походження, можуть бути одним із факторів, що визначають їхню міграцію, іноді спрямовану на пошук захисту в іншій країні. ЛГБТ-мігранти та біженці можуть піддаватися подальшій і постійній небезпеці як під час подорожей, так і в країнах притулку. Багато людей намагаються приховати свою сексуальну орієнтацію чи гендерну ідентичність, щоб уникнути зловживань, що ускладнює їх ідентифікацію та доступ до процедур надання притулку та гуманітарних послуг. Крім того, їм може знадобитися конкретна додаткова підтримка, в тому числі: заходи щодо прийому або допомоги, у тому числі для підлітків, які шукають притулку; допомога у доступі до процедур надання притулку та гуманітарних програм; захист від фізичного чи сексуального насильства, як загалом, так і під час утримання під вартою; правовий захист і допомога; безпечне житло та інші соціальні послуги, включаючи психосоціальну підтримку; спеціальні захисні заходи в ситуаціях високого ризику, у деяких випадках, у тому числі шляхом прискореного переселення; медична допомога.¹²

Група ризику¹³	Лесбійки, геї, бісексуали, трансгендери та інтерсексуали (ЛГБТІ)
Приклади насильства, якому можуть бути піддані ці групи	<ul style="list-style-type: none"> • Соціальне відчуження • Сексуальне насильство • Сексуальна експлуатація та насильство • Домашнє насильство (наприклад, насильство щодо неповнолітніх ЛГБТ з боку їх опікунів) • Відмова в послугах • Домагання/сексуальні домагання • Згвалтування використовуються спеціально для покарання людей за їхню сексуальну орієнтацію
Фактори, що сприяють підвищенню ризику насильства	<ul style="list-style-type: none"> • Дискримінація на основі сексуальної орієнтації та/або гендерної ідентичності та самовираження • Високий рівень безкарності за злочини проти них • Обмежений соціальний стан • Трансгендерні люди, не визнані юридично або публічно зі статтю, з якою вони ідентифікують себе • Одностатеві стосунки, які не визнані юридично або соціально, і відмова у наданні послуг, які можуть надаватися іншим сім'ям • Виключення з житла, можливостей для існування та доступу до медичної допомоги та інших послуг • Виключення трансгендерних людей із прийомів, санвузлів та медичних установ за статтю

Існують різні види гендерного насильства, зокрема, але не обмежуючись ними:¹⁴

Сексуальне насильство	Сексуальне насильство включає, як мінімум, зґвалтування, спроби зґвалтування, насильство та сексуальну експлуатацію. Сексуальне насильство — це будь-який статевий акт, спроба схилити до сексуального акту, небажані сексуальні коментарі або дії, спрямовані на експлуатацію сексуальності особи, використання примусу, погрози заподіяння шкоди чи застосування фізичної сили будь-ким, незалежно від стосунків з жертвою, у будь-якому середовищі, включаючи, але не обмежуючись дім і роботу. Сексуальне насильство має багато форм, включаючи зґвалтування, рабство та/або торгівлю людьми, примусову вагітність, сексуальні домагання, сексуальну експлуатацію та/або насильство, а також примусові аборти.
Фізичне насильство	Акт фізичного насильства, який не носить сексуальний характер. Наприклад: удари, ляпаси, задушення, порізи, штовхання, підпалювання, стрільянина чи використання будь-якої зброї, напад кислоти, чи будь-яка інша дія, що спричиняє біль, дискомфорт чи травму.
Емоційне та психологічне насильство	Завдання болю чи травми на психічному чи емоційному рівні. Приклади включають: погрози фізичного чи сексуального насильства, залякування, приниження, примусову ізоляцію, соціальне відчуження, переслідування, словесне переслідування, небажану увагу, зауваження, жести чи письмові слова сексуального та/або загрозового характеру, знищення дорих людині речей тощо. Сексуальні домагання входять до цієї категорії гендерного насильства.
Соціальне чи фінансове насильство	Форма зловживання, при якій зловмисники контролюють фінанси жертв, щоб перешкодити їм отримати доступ до ресурсів, працювати або контролювати свої заробітки, досягти самодостатності та отримати фінансову незалежність.

Вплив гендерного насильства на окремих людей і спільноти¹⁵

Гендерне насильство серйозно впливає на безпосереднє сексуальне, фізичне та психологічне здоров'я постраждалих і сприяє підвищенню ризику майбутніх проблем зі здоров'ям. Можливі наслідки для сексуального здоров'я включають небажану вагітність, ускладнення від небезпечних абортів, розлади жіночих статевих стимулів або чоловічу імпотенцію, а також інфекції, що передаються статевим шляхом, включаючи ВІЛ. Можливі наслідки гендерного насильства на фізичне здоров'я включають травми, які можуть викликати як гострі, так і хронічні захворювання, впливаючи на нервову, шлунково-кишкову, м'язову, сечовидільну та репродуктивну системи. Ці наслідки можуть призвести до того, що особа, яка пережила насильство, не зможе виконувати фізичну та розумову діяльність, яку могла б виконувати за нормальних умов. Можливі проблеми з психічним здоров'ям включають депресію, тривожність, шкідливе вживання алкоголю та наркотиків, посттравматичний стрес і суїцидальні тенденції.

Ті, хто пережив гендерне насильство, можуть ще більше страждати від пов'язаної з ним стигми. Громадський і сімейний остракизм може поставити тих, хто пережив насильство, у більш не вигідне соціально-економічне становище. Фізичні та психологічні наслідки гендерного насильства можуть зашкодити благополуччю постраждалого не лише окремо, але й у стосунках із членами сім'ї. Вплив гендерного насильства може також поширюватися на стосунки в суспільстві, такі як стосунки між постражданим та його сім'єю, громадою чи ставленням громади до дітей, народжених у результаті зґвалтування. У деяких контекстах ЛГБТІ можуть зіткнутися з проблемами у переконанні сил безпеки, що не надавали згоду на скоєння з ними сексуального насильства; більше того, деякі чоловіки, які вижили, якщо вони повідомляють про сексуальне насильство, скоєне проти них одним або кількома чоловіками, можуть бути піддані кримінальному переслідуванню за законами про содомію, проституцію, образу суспільної пристойності залежно від контексту.

Гендерне насильство може вплинути на виживання та розвиток дітей, підвищуючи рівень дитячої смертності, знижуючи вагу при народженні, сприяючи недоїданню та впливаючи на участь у школі. Це також може призвести до специфічних обмежень у неповнолітніх: травми можуть спричинити фізичні порушення; позбавлення правильного харчування або адекватної стимуляції може викликати затримку розвитку. Крім того, наслідки гендерного насильства можуть призвести до короткотермінових, середньо- та довгострокових проблем із психічним здоров'ям.

Багато з цих наслідків важко безпосередньо пов'язати з гендерним насильством, оскільки медичний персонал та інші практикуючі лікарі не завжди легко розпізнають їх. Це може сприяти помилковому припущенню, що гендерне насильство не є

проблемою. Однак нездатність повністю оцінити масштаби та невидиму природу гендерного насильства, а також нездатність подолати його вплив на окремих людей, сім'ї та громади можуть обмежити здатність суспільства пом'якшувати наслідки надзвичайних гуманітарних ситуацій.

Вставка 4 - Гендерне насильство та міжнародний захист¹⁶

Ст. 1А Женевської конвенції 1951 р. визначає біженця як «особу, що має виправданий страх бути переслідуваним за свою расу, релігію, громадянство, належність до певної соціальної групи чи політичні переконання, перебуває за межами держави, громадянином якої є і не може або через цей страх не хоче просити захисту цієї держави». Кожен елемент визначення слід інтерпретувати з урахуванням гендерної ознаки.

При дослідженні профілю та контексту походження шукача притулку стать відіграє важливу роль; вона може вплинути або обумовити тип переслідування чи загрози шкоди та причини такого поводження; причини переслідування (за ознаками раси, релігії, національності, політичних поглядів, певної соціальної групи) також пов'язані з аспектами, пов'язаними зі статтю; крім того, агентами, які здійснюють переслідувальні дії, можуть бути державні або приватні суб'єкти.

КЕРІВНІ ПРИНЦИПИ ДОПОМОГИ ЛЮДЯМ, ЯКІ ПЕРЕЖИЛИ ГЕНДЕРНЕ НАСИЛЬСТВО¹⁷

Кожен, хто взаємодіє з жертвами гендерного насильства та надає їм допомогу при виконанні своєї роботи, незалежно від їхньої ролі, повинен інформувати свої дії та рішення на основі чотирьох основних керівних принципів:

1)Безпека: безпека осіб, які пережили насильство, та інших осіб, таких як їх діти, члени сім'ї та ті, хто надавав їм допомогу, має бути головним пріоритетом для всіх учасників. Люди, які повідомляють про випадки гендерного насильства або жорстокого поводження в історії, часто піддаються високому ризику подальшого насильства з боку самих винуватців або інших осіб.

2)Конфіденційність: конфіденційність відображає віру в те, що люди мають право вибирати, кому розповідати свою історію. Збереження конфіденційності означає нерозголошення будь-якої інформації жодній із сторін без усвідомленої згоди відповідної особи. Конфіденційність сприяє безпеці, довірі та розширенню можливостей.

3)Повага: особа, яка пережила насильство, є головною дійовою особою, і роль людей, що їй допомагають, полягає в тому, щоб сприяти її одужанню та надати їй ресурси для вирішення її проблем і задоволення її потреб. Усі вжиті дії повинні керуватися повагою до вибору, бажань, прав і гідності особи.

4)Недискримінація: особи, які пережили насильство, повинні отримувати справедливе та збалансоване ставлення незалежно від віку, статі, раси, релігії, національності, етнічної належності, сексуальної орієнтації чи будь-яких інших ознак.

Ці чотири принципи лежать в основі підходу, зосередженого на жертвах насильства, що передбачає зосередження уваги на їхніх правах, потребах і бажаннях, які вважаються пріоритетними. Підхід, заснований на центральній ролі особи, що пережила насильство, повинен керувати інституційними, гуманітарними та професійними суб'єктами, незалежно від ролі, у їх взаємодії з людьми, які зазнали гендерного насильства. Він спрямований на створення сприятливого середовища, в якому поважаються права осіб, які пережили гендерне насильство, гарантується безпека, а до особи, яка пережила насильство, ставляться з гідністю та повагою. Такий підхід сприяє одужанню та зміцненню здатності людини визначати та висловлювати свої потреби та бажання, а також приймати рішення щодо втручання, яке на неї впливає.

КЛЮЧОВА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ГЕНДЕРНЕ НАСИЛЬСТВО

Завжди пам'ятайте, яка ваша роль. Як оператору, вам важливо знати, що робити, коли хтось просить про допомогу, і важливо бути доступним для надання підтримки, коли це потрібно. Тож слухайте, не засуджуючи, і дозвольте жертві приймати власні рішення. Не забудьте надати повну та правильну інформацію про доступні послуги та наслідки їхніх рішень. Поясніть, що навіть якщо вони відмовляться від допомоги безпосередньо зараз, вони можуть попросити її в майбутньому. Перш ніж контактувати з іншою особою, запитайте згоди у постраждалої особи. Не змушуйте її, якщо вона не погоджується. Поводьтеся належним чином з урахуванням культури, віку та статі людини. Усвідомлюйте, з чим ви можете, а з чим не можете впоратися.

Будьте в курсі всіх послуг, доступних у вашій місцевості, і національно активних послуг/номерів. Визначте послуги, які надаються іншими організаціями у вашому регіоні, наприклад, медична допомога, психосоціальна підтримка, притулки, юридична допомога тощо. Також зверніть увагу на послуги, що надаються громадами, такими як церкви та мечеті, жіночі асоціації та організації захисту прав ЛГБТІ, а також організації для допомоги людям з обмеженими можливостями. Також зберігайте карту послуг/номерів на національному рівні у разі переміщення особи в інші регіони.

Не шукайте у проактивний спосіб людей, які пережили гендерне насильство. Оператори не відповідають за пошук тих, хто пережив насильство, або розслідування підозрілих випадків. Це робиться для того, щоб ще більше не загрожувати безпеці тих, хто пережив насильство, і поважати їх час і їхні рішення. З іншого боку, важливо завжди бути доступним на випадок, якщо хтось попросить про допомогу, а також завжди бути готовим вислухати та отримати інформацію, коли виникають незрозумілі ситуації. Не обов'язково знати, чи зазнала людина насильство, щоб запропонувати інформацію та вислухати. Якщо у вас є занепокоєння щодо особи, доцільно поговорити та звернутися за порадою до спеціалізованих осіб, завжди зберігаючи конфіденційність залучених людей.

Пам'ятайте про свої зобов'язання. Усі оператори зобов'язані надавати підтримку будь-якій особі, не висловлюючи засудження та без дискримінації, незалежно від статі, сексуальної орієнтації, гендерної ідентичності, сімейного стану, інвалідності, віку, етнічної приналежності/громади/раси/релігії, яка вчинила насильство та контексту, в якому було вчинено насильство.

Використовуйте підхід, орієнтований на постраждалу особу, втілюючи на практиці керівні принципи: безпека, конфіденційність, повага та недискримінація (див. вище).

Захищайте особистість і безпеку постраждалої особи. Не пишiть, не фотографуйте та не розповсюджуйте особисту інформацію про постраждалу особу та її сім'ю чи історію. Особиста/ідентифікаційна інформація включає ім'я особи, яка пережила насильство, та/або винуватця(-ів) насильства, дату народження, ідентифікаційний номер, домашню адресу, робочу адресу, місце відвідування дітей, точний час та місце аварії тощо.

Будь-хто може бути підданий насильству, це також може включати, але не обмежуючись, осіб, які перебувають у шлюбі або літніх людей. Деякі групи піддаються більшому ризику зазнати гендерного насильства, наприклад дівчата, жінки, люди з різною сексуальною орієнтацією або гендерною ідентичністю та самовираженням, а також люди з обмеженими можливостями. Чоловіки та хлопчики також можуть бути піддані сексуальному насильству. Для людей, які стикаються з важким шляхом до Європи, насильство може статися в будь-якій точці подорожі, у країні походження, транзиту та/або прибуття, наприклад, в Італії.¹⁸

Будь-хто може вчинити гендерне насильство. Дуже часто, **винуватці актів насильства** — знайомі люди. Це можуть бути родичі, друзі, партнери, а іноді також інституційні, гуманітарні та сервісні оператори; однак вони також можуть бути незнайомими, особливо коли йдеться про насильство на міграційному шляху.

Кожен **реагує по-різному** перед обличчям небезпечної ситуації. Боротьба з насильством іноді може підвищити ризик травм і навіть призвести до смерті. Дуже часто під час нападу постраждала особа може бути паралізована або може постраждати від агресії. Це не означає, що особа, яка пережила насильство, дала свою згоду. Іноді насильство вчиняється без застосування фізичної сили, наприклад, шляхом примусу чи погроз. Багато постраждалих від сексуального насильства не мають видимих фізичних ушкоджень.

Сексуальне збудження також є нормальною та **автоматичною реакцією вашого тіла**. Наприклад, під час зґвалтування у чоловіка може виникнути ерекція, а у жінки — оргазм; це фізіологічні реакції і не означають, що людина відчуває задоволення, або що її сексуальна орієнтація вплинула або змінилася. Якщо чоловіка чи хлопчика зґвалтують, це не означає, що він гей чи бісексуал. Гендерне насильство ґрунтується на владних відносинах, а не на сексуальності особи.

ВСТАВКА 5. Сексуальна експлуатація та сексуальне насильство з боку гуманітарного персоналу

Захист від сексуальної експлуатації та насильства (PSEA) — це термін, який використовується для позначення систем з метою захисту вразливих людей від сексуальної експлуатації та насильства з боку гуманітарних організацій та пов'язаного з ними персоналу, включаючи гуманітарний персонал, волонтерів, охоронців, підрядників, персонал місії та поліції Організації Об'єднаних Націй, постачальників товарів і послуг для гуманітарної допомоги тощо.

Незалежно від того, хто є винуватцем насильства, підхід до підтримки будь-якої особи, яка пережила насильство, як зазначено в цьому посібнику, залишається незмінним. Щодо додаткових обов'язків, які виникають, коли зловмисник є гуманітарним працівником, потрібно уточнювати у юридичних експертів та протоколи вашої організації чи установи.

Принципи¹⁹

Організація Об'єднаних Націй пропагує шість фундаментальних принципів, що стосуються захисту від сексуального насильства та сексуальної експлуатації:

1. Сексуальна експлуатація та насильство з боку гуманітарних працівників становлять проступок, а тому є підставою для припинення трудових відносин.
2. Сексуальні акти з неповнолітніми віком до вісімнадцяти років заборонені незалежно від віку повноліття або віку згоди, визначеного в конкретному національному контексті. Неправильна оцінка віку неповнолітнього не виправдовує.
3. Забороняється обмін грошей, роботи, товарів чи послуг на секс, включаючи сексуальні послуги або інші форми принизливої, деградуючої або експлуататорської поведінки. Це включає в себе обмін на допомогу, яка і так повинна надаватись бенефіціарам.
4. Сексуальні стосунки між фахівцями гуманітарної допомоги та бенефіціарами категорично не рекомендується, оскільки вони засновані на нерівній динаміці влади. Такі відносини підривають довіру та чесність роботи з надання гуманітарної допомоги.
5. Якщо гуманітарний фахівець має занепокоєння чи підозри щодо сексуального насильства чи сексуальної експлуатації з боку колеги, бідь то в тому самому агентстві, чи в іншому, він повинен повідомити про ці проблеми через механізми звітності, встановлені агентством.
6. Очікується, що гуманітарні фахівці створюватимуть та підтримуватимуть середовище, яке запобігає сексуальній експлуатації та насильству та сприяє виконанню їхнього кодексу поведінки.

АЛГОРИТМ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ ДЛЯ ДОПОМОГИ ОСОБІ, ПОСТРАЖДАЛІЙ ВІД ГЕНДЕРНОГО НАСИЛЬСТВА

Для неповнолітніх перейдіть на сторінку 32

ПІДГОТУЙСЯ

Дізнайтесь про послуги, доступні у вашому регіоні

Вам розповідають про епізод насильства

Від когось іншого:

- Надайте актуальну та точну інформацію про послуги підтримки, доступні для осіб, які пережили насильство.
- Поділіться національним номером служби боротьби з насильством 1522, активним 24 години на добу на 5 мовах та іншими корисними послугами у вашому районі. І пам'ятайте, що в екстрених випадках ви можете зателефонувати за номером 112.
- Заохочуйте особу ділитися цією інформацією з жертвою насильства конфіденційно та безпечно.
- Увага! Не шукайте у проактивний спосіб людей, які пережили гендерне насильство.

Від особи, яка пережила насильство: **СПОСТЕРІГАЙ ТА СЛУХАЙ**

- Представтеся, якщо ви не знаєте один одного, запитайте, як ви можете допомогти.
- Виконуйте свою роль з повагою, безпекою, конфіденційністю та без дискримінації.

НАПРАВЛЯЙ

Повідомте постраждалу особу про доступні послуги.
Чи вирішила особа, щоб її направили до служби?

Так.

- Повідомте детальну інформацію про доступні послуги та ресурси, включаючи спосіб отримати до них доступ, години роботи та місця роботи, безпечні варіанти транспортування тощо.
- Не повідомляйте нікому інформацію про особу, яка пережила насильство, або її історію без попередньої чіткої інформованої згоди цієї особи.
- Не записуйте подробиці інциденту або особисту інформацію особи, яка пережила насильство, за винятком встановлених протоколів.

Ні.

- Скажіть особі, яка пережила насильство, що вона завжди може змінити свою думку і звернутися до служб пізніше.
- Поділіться національним номером служби боротьби з насильством 1522, активним 24 години на добу на 5 мовах. І пам'ятайте, що в екстрених випадках ви можете зателефонувати за номером 112.

ІНФОРМАЦІЙНА ТАБЛИЦЯ ПРО ПОСЛУГИ

У наступній таблиці введіть предмети та структури, доступні в цій області для кожного типу послуг. Введіть інформацію, яка вам відома (назва закладу, місцезнаходження, тип наданої послуги, ім'я контактної особи тощо).

Послуги для неповнолітніх	
Медична допомога	
Психічне здоров'я та психосоціальна підтримка	
Сексуальне та репродуктивне здоров'я	
Приймальні, їдальні, низькопорогові служби	
Центри та притулки проти насильства	

<p>Органи по боротьбі з торгівлею людьми</p>	
<p>Асоціації за прав ЛГБТІ</p>	
<p>Юридична допомога та адміністративний супровід</p>	
<p>Орієнтація на роботу та інші послуги, пов'язані з життєдіяльністю</p>	
<p>Послуги для неповнолітніх, школи та навчальні курси</p>	
<p>Консультації та денні центри</p>	
<p>Інше</p>	

ПОКРОКОВА ІНСТРУКЦІЯ

ПІДГОТУЙСЯ

Правильна підготовка є важливою. Збирайте завжди інформацію про те, де знайти спеціалізовані служби для реагування на гендерне насильство та інші види насильства, наприклад центри для постраждалих від катувань, які можуть бути більш підходящими для насильства під час міграційного шляху. Перевірте їх доступність також з точки зору віку, статі, правового статусу, мов, будь-яких витрат та видів насильства. Також розгляньте інші наявні послуги, які можуть бути корисними для відповіді на конкретні потреби людини. Ймовірно, ви знаєте набагато більше послуг, ніж думаєте.

1. Будьте обізнані про свої юридичні обов'язки та процедури своєї організації

2. Будьте в курсі доступних послуг.

Використовуйте доступні інструменти, щоб завжди бути в курсі послуг:²⁰

- Пам'ятайте, що в екстрених випадках ви можете зателефонувати за номером 112.
- Завжди пам'ятайте національний номер боротьби з насильством [1522](#), який працює 24 години на добу і надає відповідь на п'ятьох мовах: італійській, англійській, французькій, іспанській та арабській. Телефонні оператори надають первинну відповідь на потреби постраждалих від насильства, пропонуючи інформацію та рекомендації про соціальні та медичні служби, доступні у цьому районі. Випадки насильства, які носять екстрений характер, обробляють за спеціальною техніко-експлуатаційною процедурою у співпраці з поліцією. Також доступний додаток 1522.
- Пам'ятайте, що існує також безкоштовний номер для боротьби з торгівлею людьми 800 290 290, який діє 24 години на добу на всій території країни, для швидкого реагування на епізоди цього явища та підтримки жертв торгівлі людьми та експлуатації. За цим номером надається інформація про можливості допомоги та контакти місцевих служб соціального захисту. Оператори відповідають італійською, англійською, іспанською, албанською, румунською, російською, молдавською, українською, нігерійською, китайською, польською, португальською та арабською мовами.
- Міністерство рівних можливостей та сім'ї [на власному сайті](#) надає більш детальну інформацію про центри протидії насильству на території різних регіонів.

- JumaMap—Refugees Map Services надає загальнонаціональну карту розташування багатьох послуг, орієнтованих на мігрантів і біженців, на одинадцятьох мовах. У JumaMap, серед іншого, вказані служби, які надають психосоціальну допомогу, зокрема центри психічного здоров'я, медичної допомоги, центри для постраждалих від тортур та центри боротьби з насильством. Тому JumaMap має важливе значення для визначення послуг, які спеціалізуються на наданні допомоги та підтримки особам, які пережили гендерне насильство, доступних для мігрантів та біженців.
- Використовуйте інформацію та інші інструменти, надані вашим муніципалітетом або місцевими службами охорони здоров'я.

Представтесь та розкажіть про себе: щоб бути в курсі доступних послуг і полегшити направлення людей до служб, важливо знати послуги для мігрантів і біженців, присутні у цьому районі, та встановити прямі відносини з операторами, які там працюють, детально ознайомитися з їхньою діяльністю та їхніми проектами, а також зробити простішим та безпосереднішим направлення до їхніх служб.

3. Практика робить з нас експертів

Вказівки, наведені в цьому посібнику, випливають із конкретного досвіду підтримки та дозволяють нам зрозуміти деякі аспекти, але важливо також подумати про те, як ми висловлюємось, адаптуючи ставлення та слова, щоб вони могли надати допомогу чи надію. Чим більше ви будете знайомі з різними прикладами, як-от покрокові приклади, наведені нижче, і чим більше ви звикнете думати про подібні проблеми, тим комфортніше ви будете почувати себе, коли людина, яка потребує допомоги, звернеться до вас.

Вказівки в кишеньковому посібнику допоможуть підтримати будь-кого, хто переживає скрутну ситуацію. Наступного разу, коли колега чи друг звернеться до вас за підтримкою чи порадою, потренуйтеся із запитаннями та твердженнями, наведеними в цьому посібнику.

4. Адаптуйте свій підхід до людини

Важливо **усвідомити власні культурні, соціальні та особисті цінності** і як вони впливають на те, як ми ставимося до інших, намагаючись поставити під сумнів наші переконання, які можуть стати джерелом дискримінації людей з певними характеристиками. У всіх нас є цінності, закладені в нашій особистій історії. Це справедливо як для нас, так і для людей, яким ми допомагаємо. Важливо враховувати ці відмінності, щоб запропонувати допомогу найбільш підходящим чином.²¹

Завжди пам'ятайте, що культура відіграє фундаментальну роль у тому, як люди

взаємодіють, і це визначає, що доречно говорити та робити. Наприклад, для деякого не прийнято розмовляти та ділитися почуттями та переживаннями з незнайомими людьми або людьми, які не є частиною їхньої родини. В інших культурних контекстах жінці дозволяється розмовляти лише з іншими жінками. Переконайтеся, що в штаті є як працівники -чоловіки, так і жінки, щоб відповідати на конкретні запити тих, хто пережив насильство.

Люди похилого віку та інваліди можуть мати певні труднощі, дайте їм можливість спілкуватися з вами безпосередньо без допомоги інших, якщо вони забажають.

Люди, які говорять **іншою мовою** стикаються з додатковими перешкодами, коли звертаються за допомогою. Пам'ятайте, що деякі мови існують тільки в усній формі, а деякі люди, які пережили насильство, можуть бути неграмотними, у цих випадках бар'єри більші, а час, необхідний для забезпечення належного спілкування та вирішення проблеми, подовжується. Усі оператори повинні знати про ці труднощі та працювати над усуненням бар'єрів у доступі до послуг у співпраці з громадськими центрами, мовними центрами чи іншими подібними службами.

Підтримка спеціалізованих та підготовлених мовно-культурних посередників (ЛКП) рекомендується, а в деяких випадках є незамінною, щоб послуги, які пропонуються особам, які пережили гендерне насильство, були доступними та зрозумілими. Окрім надання точних послуг перекладу, МКП сприяє адекватному реагуванню на індивідуальні потреби та вимоги, пов'язані з будь-якими релігійними, культурними та соціальними елементами. Використання МКП сприяє встановленню відносин взаємної довіри та поваги між особою та оператором, до якого вона звернулась. Мовно-культурне посередництво є для осіб, які надають допомогу, способом доступу до послуг, а для операторів — гарантією ефективнішого ведення справ. Окрім перекладу, МКП надають інформацію про звичаї, культурні табу, ідіоматичні фрази, жести, пов'язані з культурою, використання тіла, часу. МКП може постійно працювати в службі або виконувати так звану роботу «за викликом»; в обох випадках важливо, щоб перед тристороннім інтерв'ю з іншим оператором (юридичним, соціальним, медичним, психологом...) МКП було сповіщено про будь-яку інформацію, яка може стосуватися користувача або пацієнта, а також мету інтерв'ю. Важливо, щоб після співбесіди ви знайшли час, щоб обмінятися думками про те, як вона пройшла, і прояснити будь-які складні питання чи проблеми.

У разі зустрічі з особами, які пережили насильство, які розмовляють рідкісними мовами, поступово створюйте портфоліо з рекомендаціями лінгво-культурних посередників, до яких ваша установа може звернутися у разі потреби, та переконайтеся, що вони мають відповідну підготовку з цього питання. Розширення мережі та співпраця корисні для надання робочій групі належної підтримки, але перш за все особам, які пережили насильство, якщо вони надали свою згоду.

Якщо ви лінгво-культурний посередник, у вашій повсякденній діяльності вам може знадобитися самостійно керувати історією про насильство. У цьому випадку, перш ніж направити постраждалого від насильства до спеціалізованих служб, ви, як і будь-який інший оператор, зобов'язані дотримуватись керівних принципів та виконувати кроки першої психологічної допомоги, зазначені в посібнику.

Також може трапитись, що вам потрібно допомогти іншим працівникам у наданні допомоги особам, які пережили гендерне насильство, як посередники. У цьому випадку не забувайте про обмеження та правила професії: якщо ви підтримуєте інших операторів, нехай вони керують інтерв'ю та передають культурні та контекстуальні посилання, необхідні для кращого спілкування та розуміння між сторонами.

СПОСТЕРІГАЙ

У контексті вашої роботи завжди уважно спостерігайте за ситуаціями навколо вас, щоб запропонувати свою допомогу, коли це необхідно. Зокрема, завжди звертайте увагу на людей, які потребують особливої допомоги чи уваги. Підходьте до них шанобливо і стримано. Пропонування допомоги не слід плутати з припущенням, що в особи можуть бути проблеми і що існує проблема насильства. У багатьох випадках може статися так, що людина сама попросить вашої допомоги. В обох випадках ви можете діяти, як описано нижче.

ПАМ'ЯТАЙТЕ, ваша роль полягає не в тому, щоб активно досліджувати випадки насильства або розслідувати, чи зазнала людина насильства.

1. Визначте найнагальніші базові потреби

У моменти одразу після насильства у людини можуть бути різні базові потреби, які можуть включати доступ до невідкладної медичної допомоги, предмети першої необхідності, такі як вода або їжа, пошук члена сім'ї або отримання нового одягу в разі втрати, розірваності, забруднення або зняття. У конкретному випадку осіб, які пережили сексуальне та гендерне насильство, одяг часто є невідкладною базовою потребою, щоб відновити свою гідність і відчувати себе більш комфортно.

2. Зверніть увагу на те, як людина звертаються за допомогою

У всіх нас є різні способи реагування на стрес і надзвичайні ситуації. Деякі люди мовчать і не можуть говорити, інші зляться, кричать або звинувачують себе в тому, що сталося, а інші плачуть або стають жорстокими тощо. Немає правильного чи неправильного способу реагування на насильство.

Оцініть, чи є безпосередня небезпека, і дозвольте людині дати вам вказівки щодо їх безпеки. Будьте обережні, не робіть припущень на основі того, що ви бачите, а об'єднайте інформацію, яку ви маєте, з тою, що надає вам ця людина. Почуття безпеки, психологічної та емоційної, відрізняється від об'єктивного перебування в безпечному місці, і обидва виміри важливі, особливо в ситуаціях домашнього та сімейного насильства.

Люди з обмеженими можливостями та ті, хто не володіє місцевою мовою, стикаються з іншими перешкодами, коли звертаються за допомогою. Дотримуйтеся принципів, орієнтованих на виживання, і зберігайте конфіденційність, коли шукаєте спосіб

вслухати та допомогти. Навіть якщо ви не можете зрозуміти когось, ви завжди можете проявити увагу й підтримку.

3. Визнайте, чим ви можете керувати, а чим ні

Певні надзвичайні ситуації, наприклад, за участю неповнолітніх або інші ситуації безпосередньої небезпеки, в яких людина може становити небезпеку для себе чи інших, вимагають конкретних дій і протоколів. У цьому випадку запам'ятайте та використовуйте номери екстреної допомоги.

ПАМ'ЯТАЙТЕ! Якщо ви хочете звернутися за допомогою до керівника або іншого співробітника, завжди спочатку запитайте дозволу у постраждалого від насильства. Скажіть людині, з ким ви хотіли б поговорити, чому ви це хочете зробити і яку інформацію ви збираєтесь розповісти. Якщо постраждала особа не дає згоди або категорично відмовляється поділитися своєю інформацією, допоможіть йому/їй, наскільки зможете, згідно зі вказівками посібника. Якщо вам потрібно або ви зобов'язані поговорити з керівником чи з іншими організаціями, поясніть це людині і попросіть розповісти тільки найважливіше, за можливістю не розкриваючи персональні дані.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДІЇ

Дайте можливість постраждалій особі наблизитися до вас. Вслухайте його/її потреби.

Запитайте, як ви можете допомогти вирішити будь-які нагальні базові потреби. Деякі люди, які пережили насильство, можуть потребувати негайної медичної допомоги.

НЕРЕКОМЕНДОВАНІ ДІЇ

Не ігноруйте тих, хто звертається до вас, щоб розповісти про те, що з ним/нею сталося щось погане, незручне, про негативну ситуацію та/або насильство.

Не нав'язуйте допомогу, проявляючи наполегливість або припускаючи, що ви знаєте, що їм потрібно.

<p>Запитайте постраждалу особу, чи комфортно йому/їй говорити з вами там, де ви знаходитесь. Навіть якщо людину супроводжує хтось інший, не вважайте, що їй зручно говорити про пережите в присутності супроводжуючої особи.</p>	<p>Не реагуйте занадто бурхливо. Зберігайте спокій.</p>
<p>Надайте практичну допомогу, наприклад воду, місце для усамітнення, серветки тощо.</p>	<p>Не вчиняйте тиску на постраждалу особу, змушуючи розповісти більше, ніж він/вона бажає. Деталі того, що сталося і через кого, не мають відношення до вашої ролі, оскільки ваше завдання – вислухати та надати інформацію про доступні послуги.</p>
<p>Якщо це можливо, попросіть постраждалу особу вибрати когось, з ким їй комфортно, і хто може перекладати та/або надати підтримку, якщо знадобиться.</p>	<p>Не питайте прямо і допитливо, чи хтось зазнав зґвалтування, побиття або іншого насильства.</p>

Приклади, що сказати...

- «Хочете, знайдемо більш затишне місце, подалі від метушні, яка нас оточує»
- «Вам комфортно у цьому середовищі? Було б комфортніше в якомусь іншому місці? Вам зручно тут розмовляти?»
- «Хочете води? Сідайте, не соромтеся».

СЛУХАЙТЕ

Переконавшись, що задоволені базові потреби постраждалої особи і що їй не загрожує безпосередня небезпека, **СЛУХАЙТЕ**. Людина, яка пережила насильство, може бути дуже засмучена та/або розгублена, але оскільки ви надаєте допомогу, ваше завдання – залишатися якомога спокійнішими. Якщо людина сильно переживає, важливо допомогти їй зберігати спокій: ваш голос повинен залишатись тихим та спокійним, пам'ятайте, що ви повинні допомагати. Нехай особа розповідає стільки, скільки захоче – трохи або багато. Слідкуйте за тим, щоб не говорити особі, що він/вона повинен(-на) чи не повинен(-на) робити, і детально не допитуйтеся, що з ним/нею сталося. Замість того, щоб задавати детальні запитання, зосередьтеся на наданні інформації про послуги, які вам відомі.

ПАМ'ЯТАЙТЕ! Оскільки певні види насильства, наприклад домашнє насильство, можуть бути циклічними, ви можете знову зустріти ту саму особу або дізнатись, що з ним/нею трапився інший випадок насильства. Ви не можете змінити те, що вони пережили, але ви можете слухати, не засуджуючи, незалежно від того, чи говорили ви з ним/нею вже раніше, чи ні. Думайте, як створювати все більш позитивне середовище для осіб, що постраждали від насильства та хочуть звернутись за допомогою.

25

Загалом не рекомендується задавати питання, особливо питання, які починаються зі слова «чому», оскільки вони можуть викликати у постраждалої особи відчуття, що його/її звинувачують. Замість цього слухайте або, якщо потрібно, ставте такі питання, як то «Чи можу я розповісти вам про доступні послуги, які можуть вам допомогти?» або «Як я можу вам допомогти?»

ПАМ'ЯТАЙТЕ! Ви можете опинитися в ситуації, коли відчуваєте себе безсилями. Важливо, щоб ви були чесними з особою, яка пережила насильство, не створювали хибних очікувань і не давали обіцянок, які неможливо виконати. Важливо також визнати сміливість особи, яка зважилась розповісти вам про пережите: скажіть йому/їй, що ви шкодуєте, що не можете надати більшу допомогу, і ставтеся до нього/неї з максимальною гідністю під час розмови. Вже той факт, що ви присутні і демонструєте всю свою увагу розповіді, свідчить, що ви надаєте важливу допомогу.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДІЇ

НЕРЕКОМЕНДОВАНІ ДІЇ

Зберігайте максимальну конфіденційність будь-якої отриманої вами інформації.
Якщо вам потрібно звернутися за порадою та настановами щодо того, як найкраще підтримати постраждалу особу, попросіть дозволу постраждалої особи поговорити з фахівцем/фахівчиною чи колегою.
Зробіть це, не розкриваючи жодних деталей, з яких можна було б встановити його/її особистість.

Не записуйте нічого, не фотографуйте постраждалих, не записуйте розмову на мобільний телефон чи інший пристрій, не повідомляйте інформацію іншим особам, у тому числі ЗМІ.

Вирішуйте питання щодо обмеження конфіденційності, якщо це застосовно у вашому контексті. Існують ситуації, коли обов'язково необхідно повідомляти про певні випадки.
Зверніться до своєї контактної особи, яка займається питаннями захисту, та/або зверніться до фахівця з питань насильства для отримання додаткової інформації чи допомоги.

Не запитуйте про те, що сталося. Натомість вислухайте і запитайте, як ви можете допомогти.

Встановлюйте правильні очікування щодо своєї ролі, чітко пояснюючи, що ви можете зробити, а що – не можете, і в яких межах конфіденційності.

Не порівнюйте досвід постраждалої особи із тим, що сталося з іншими людьми. Не говоріть, що в ситуації «немає нічого особливого» чи вона неважлива. Важливо те, як особа відноситься до пережитого.

Більше слухайте, ніж говоріть.

Не ставте під сумнів і не заперечуйте те, про що вам хтось розповів.
Пам'ятайте, що ваша роль полягає в тому, щоб слухати без осуду і надавати інформацію про доступні послуги.

Говоріть слова розради та підтримки; підкресліть, що в тому, що з ними сталося, немає їхньої вини.

Приклади, що сказати...

- «Як я можу вам допомогти?»
- «Все, що ми говоримо один одному, залишиться між нами. Я нічого не розповім іншим без вашої згоди».
- «Я намагатимусь максимально вас підтримати, але моя роль обмежена. Я можу надати вам всю відому мені інформацію про допомогу, яку ви можете отримати».
- «Будь ласка, не соромтеся розповідати мені все, що бажаєте. Для того щоб отримати відомості про допомогу, яку ви можете отримати, ви не зобов'язані розповідати мені про свій досвід».
- «Мені шкода, що з вами таке трапилось».
- «У тому, що сталося, немає вашої вини».

НАПРАВЛЯЙ

Коли ви допомагаєте постраждалій особі прийняти рішення про те, що робити далі, пам'ятайте про ряд моментів: якщо вас попросять висловити свою думку, заохочуйте людину вирішити, до кого звернутись, коли і чому. Надайте особі повну інформацію про доступні послуги або варіанти, щоб вона почувала себе комфортніше. Якщо ви не впевнені, чи існує певна послуга, повідомте про це постраждалій особі. Повідомте те, що ви знаєте і, головне, уточніть те, чого ви не знаєте. Дайте особі, яка пережила насильство, самостійно вирішити, чи користуватися певною послугою. Завжди просити особу надати інформовану згоду перед тим, як направити на ту чи іншу послугу. В кінці розмови висловіть співчуття. Ваша роль полягає в тому, щоб допомогти особі, яка пережила насильство, прийняти рішення та зробити вибір, навіть якщо вона вирішить не користуватись певними послугами або допомогою. Не проводьте повторних зустрічей з приводу одних і тих самих подій, ніби взяли на себе ведення справи цієї особи, але проявляйте готовність надати допомогу.

28

ПАМ'ЯТАЙТЕ! Інформована згода – це добровільна згода особи, яка юридично спроможна надавати згоду. Щоб надати інформовану згоду, особа повинна мати правоздатність і набути достатнього віку для сприйняття і розуміння послуг, які надаються, а також мати юридичну можливість дати свою згоду. Для того щоб згода була інформованою, співробітники повинні:

- Повідомити особі всю доступну інформацію та варіанти, щоб вона могла зробити свій вибір.
- Повідомити особі, що, можливо, їй прийдеться розкрити інформацію про себе іншим, які можуть надавати додаткові послуги, а також для яких конкретних цілей.
- Пояснити особі, як буде відбуватись робота з нею.
- Пояснити переваги і ризики надання послуг.
- Пояснити особі, що вона має право відмовитися цілком або частково від послуг.
- Пояснити обмеження конфіденційності.

Користування послугами має як переваги, так і ризики. Отримувати консультаційну допомогу не завжди є легким та безпечним для постраждалих від насильства, оскільки існують мовно-культурні бар'єри, адміністративно-бюрократичні перешкоди і порядки, страх ганьби та дискримінації. Прийміть до уваги наступні приклади переваг або ризиків:

ПЕРЕВАГИ користування послугами

- Доступ до життєво необхідної допомоги в надзвичайних ситуаціях.
- Своєчасний доступ до безпечної, конфіденційної та професійної медичної допомоги, яка може запобігти захворюванням, що передаються статевим шляхом, таким як ВІЛ, або небажаній вагітності.
- Доступ до інших послуг, які забезпечують збереження гідності і благополуччя, включаючи послуги із забезпечення безпеки та психосоціальної підтримки.
- Доступ до інших видів допомоги, які можуть запобігти подальшому насильству.

РИЗИКИ користування послугами

- Можлива байдужість/неадекватна реакція фахівців служб у разі недостатньої підготовки; страх перед засудженням може навіть погіршити ситуацію, оскільки породжує захисні механізми у особи, яка пережила насильство, і спонукає її ще більше закритися в собі.
- Якщо друзі, родина та / або спільнота особи, яка пережила насильство, дізнаються про те, що сталося, це може викликати засудження, ізоляцію, ще більше насильство.
- Якщо кривдник(-ця) дізнається, що певні факти стали відомі іншим, він/вона може почати мстити.
- Можливість того, що фахівці служб, які надають послуги, стануть об'єктами погроз або насильства з боку кривдника(-ці).

ПАМ'ЯТАЙТЕ! Завжди надавайте інформацію про наявні медичні послуги. Отримання медичної допомоги протягом 72 годин після сексуального насильства може запобігти передачі інфекцій, що передаються статевим шляхом, включаючи ВІЛ/СНІД, а протягом 120 годин – запобігти небажаній вагітності.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДІЇ

Поважайте право постраждалих на прийняття власних рішень.

НЕРЕКОМЕНДОВАНІ ДІЇ

Не перевищуйте свої повноваження, не давайте марних обіцянок і не повідомляйте неправдиву інформацію.

<p>Повідомляйте про всі послуги, якими можливо скористатись.</p>	<p>Не давайте власних порад і не висловлюйте власних думок щодо того, як найкраще вчинити або який наступний крок зробити.</p>
<p>Поясніть постраждалій особі, що він/вона не повинен(-на) відразу приймати всі рішення, що може передумати та звернутися до відповідних служб у майбутньому.</p>	<p>Не припускайте, що ви знаєте, чого бажає або потребує інша особа. Певні дії можуть наражати постраждалих на додатковий ризик соціальної стигматизації, помсти або завдання шкоди.</p>
<p>Запитайте, чи є у постраждалої особи хтось, кому довіряє і від кого може отримати допомогу: друг, родич чи хтось інший.</p>	<p>Не робіть припущень щодо особи або щодо того, що вона пережила, щодо дискримінації з будь-яких причин, таких як вік, цивільний стан, інвалідність, релігія, етнічна та класова приналежність, сексуальна орієнтація, гендерна ідентичність, щодо особистості того, хто вчинив насильство тощо.</p>
<p>Підтримуйте постраждалу особу у намірі звернутись до когось, кому він/вона довіряє, якщо це можливо.</p>	<p>Не намагайтеся посередничати, примирити чи вирішувати стосунки між кимось, хто зазнав гендерного насильства, та іншими особами (наприклад, особою, яка вчинила насильство, або будь-якою третьою особою, наприклад родичем, представником органів влади, керівником громади тощо).</p>
<p>Перш ніж чинити будь-які дії, запитайте згоду у особи, яка постраждала від насильства, чітко поясніть, коли і кому ви повинні розкривати інформацію, а також поясніть, як і коли ви це зробите.</p>	<p>Не повідомляйте іншим особам деталі інциденту та деталі, за якими можна встановити особистість постраждалої (-го) Це також стосується родичів постраждалого(-лої), правоохоронних органів / поліції, колег, керівників тощо. Розкриття цієї інформації може завдати людині додаткової шкоди.</p>
<p>Завершіть розмову словами підтримки.</p>	<p>Не розпитуйте про постраждалих та не контактуйте з ним/нею, а також не наполягайте на тому, щоб брати участь у його/її справі, коли він/вона вже будете за межами вашої компетенції.</p>

Приклади, що сказати...

- «Наша розмова залишиться між нами».
- «Я можу надати вам доступну мені інформацію. Існують особи/організації, які можуть допомогти вам та/або вашій родині. Хочете дізнатися про це більше?»
- «Ось детальна інформація про послугу, включаючи місце розташування, години роботи, вартість (якщо є), як доїхати на транспорті та ім'я фахівця, з яким ви можете поговорити».
- «Чи є хтось, кому ви можете довіряти і хто може вам допомогти? Може, родич чи друг/подруга? Хочете скористатись моїм телефоном, щоб зателефонувати комусь, хто вам зараз потрібен?».
- «Що стосується наступних кроків, то найголовніше — це те, чого хочете ви і як вам було б комфортно».
- «Не відчувайте себе змушеним/змушеною приймати рішення прямо зараз. Ви завжди можете все обміркувати і передумати в майбутньому».
- «Я можу підтримати вас під час нашої розмови і вислухати ваші хвилювання, але я не можу чинити дії за вас».
- «Здається, у вас є план подальших дій. Це позитивний крок».

ПАМ'ЯТАЙТЕ! Що навіть якщо ви будете діяти максимально обережно, ви не зможете змінити те, що вже трапилось з особою, якій ви надаєте підтримку, і її біль не зникне. Слухаючи про те, що сталося з іншими особами, ви можете прийняти близько до серця їхній біль і травмуючий досвід. Це явище також відоме як вторинна травматизація. Дуже важливо дбати про себе, це дозволяє краще допомагати іншим! Якщо ви емоційно залучитесь в спілкування з жертвою насильства, зверніться до своєї команди або попросіть підтримки у власній системі та колі підтримки, наприклад, серед колег, у керівника або фахівця з питань гендерного насильства, щоб розібрати результати розмови (в будь-якому разі не забуваючи про обов'язок зберігати конфіденційність у відношенні постраждалих).

ПІДТРИМКА ДЛЯ НЕПОВНОЛІТНІХ, ЯКІ ПЕРЕЖИЛИ НАСИЛЬСТВО

КЛЮЧОВА ІНФОРМАЦІЯ

Враховуючи контекст цього посібника, який призначений головним чином для тих, хто працює з мігрантами та біженцями, інформація, що міститься в цьому розділі, враховує той факт, що в багатьох випадках співробітникам також доводиться підтримувати неповнолітніх іноземних громадян, які знаходяться без супроводу (НІГБС).

Сексуальна наруга над неповнолітніми згідно з визначенням Всесвітньої організації охорони здоров'я – це залучення неповнолітнього(-ньої) до сексуальної активності, значення якої він(вона) повністю не усвідомлює, на яку не спроможний(-на) дати інформованої згоди, до якої не підготовлений(-на) згідно з рівнем свого розвитку і не може, отже, дати свою згоду, та яка порушує закони чи соціальні табу суспільства. Сексуальна наруга над неповнолітніми може здійснюватися як дорослими, так і іншими дітьми, які за віком чи стадією розвитку наділені відповідальністю, довірою або владою по відношенню до жертви. Така активність спрямована на утіху і задоволення потреб іншої особи. Сюди може відноситися, наприклад, поміж іншого:

- спонукання або примушування неповнолітнього(-ньої) до участі в незаконній сексуальній активності;
- експлуатація неповнолітніх у сфері проституції чи інших незаконних сексуальних дій;
- експлуатація неповнолітніх для порнографічних шоу та матеріалів.²²

У дітей менше можливостей, ніж у дорослих, для зрозуміння того, що те, що з ними сталося, є небезпечним або злочинним. У багатьох культурах неповнолітні не в змозі подавати голос і можуть боятися наслідків, якщо розкажуть та повідомлять про когось, особливо якщо ця особа є знайомим чи близьким родичем дитини. Неповнолітні можуть частіше за дорослих піддаватися примусу, насильству або експлуатації, оскільки їх здатність приймати рішення більш обмежена; це може порушити їхню довіру до дорослих загалом. Будь-який вид насильства може мати руйнівний вплив на розвиток дитини, включаючи механізми пам'яті; тому належна та своєчасна допомога є абсолютно необхідною.

КЕРІВНІ ПРИНЦИПИ

Інтереси понад усе. В своїх діях ставте інтереси неповнолітнього(-ньої) понад усе, щоб забезпечити йому(їй) фізичну та емоційну безпеку, тобто благополуччя. Щоразу,

коли рішення значною мірою торкається одного або кількох неповнолітніх, необхідно забезпечити вищий рівень захисту таким чином, щоб ставити їхні інтереси понад усе: чим більше можливе рішення впливає на неповнолітнього(-ню) та його(її) майбутній розвиток, тим більше процесуальних гарантій необхідно застосувати при прийнятті такого рішення.²³ Серед заходів захисту, які необхідно вжити, можна назвати:²⁴

- Гарантоване забезпечення незалежного представника або опікуна.
- Знаходження безпечного місця.
- Інформація в доступному для неповнолітніх вигляді.
- Пріоритетний доступ до процедури міжнародного захисту.
- Юридичне представництво і консультації.
- Письмові та вмотивовані рішення.
- Гарантований усний переклад.
- Перегляд рішень.

Фізична та емоційна **безпека** неповнолітніх є першочерговим інтересом, про це слід пам'ятати при здійсненні будь-яких наступних кроків. Важливо забезпечити безпеку дітей у місці, де вони мешкають, навчаються та граються.²⁵

Конфіденційність та її обмеження. Не розголошуйте та не обговорюйте зі сторонніми особами ніяку інформацію, яка вам стала відома на основі вашої ролі в даному процесі. Завжди запитуйте дозволу, якщо ви хочете розкрити інформацію про них чи про те, що вони пережили, навіть особі, яку постраждали називає довіреною особою. Коли ви представляєтеся та уточнюєте свою роль, також чітко поясніть, що можуть виникнути обставини, за яких ви будете зобов'язані розкрити інформацію, поясніть, чому і кому, а також як і коли ви це зробите. Усі суб'єкти, які беруть участь у реагуванні на насильство у відношенні неповнолітніх, повинні розуміти та повідомити в зрозумілій формі винятки щодо дотримання конфіденційності, до яких відносяться:

- Ситуації, коли існує загроза насильства або продовження заподіяння шкоди неповнолітньому(-ній), а також потреба захистити його/її, переважають над конфіденційністю.
- Ситуації, в яких згідно з законодавством необхідно обов'язково повідомити судові органи про певні види насильства або зловживання у відношенні дорослих чи неповнолітніх, оскільки існує вірогідність злочину.
- Ситуації, коли особа, яка пережила насильство, може завдати шкоди собі чи іншим, включаючи погрози самогубства.

- Випадки сексуальної експлуатації чи наруги, які можуть мати обтяжливі обставини, якщо вони скоюються референтними особами та/або особами, які виконують батьківські функції (співробітники, опікуни, піклувальники тощо).

Відсутність дискримінації. Ставтеся до кожної дитини однаково. Усім неповнолітнім необхідно надавати однакову неупереджену підтримку, високоякісне лікування та догляд, незалежно від статі, віку, сімейної ситуації, статусу їхнього доглядальника, культурного походження, матеріального становища, наявності особливих здібностей чи обмежених можливостей, чи будь-яких інших аспектів їхньої особистості. Не ставтеся до неповнолітніх, які зазнали насильства, як до безпорадних. Кожна дитина має унікальні здібності і сильні сторони, здатна подолати те, що з нею трапилося.

Слухайте та залучайте неповнолітнього(-ню) до процесу прийняття рішень: кожна дитина має право на те, щоб його/її вислухали, проконсультували, а також на висловлювання своєї думки щодо провадження, яке його/її стосується; рівень участі неповнолітнього(-ньої) має відповідати рівню зрілості та віку, культурні аспекти спілкування також мають бути належним чином враховані. Спілкуйтеся з постраждалою дитиною у зрозумілий їй спосіб та переконайтеся, що неповнолітні правильно розуміють надану інформацію (див. додаток 7). За необхідності зверніться за допомогою до кваліфікованих мовно-культурних посередників.

ПОКРОКОВА ІНСТРУКЦІЯ

ПІДГОТУЙСЯ

Завжди дізнавайтесь та будьте в курсі своїх зобов'язань щодо обов'язкового повідомлення до органів, відповідальних за захист неповнолітніх, включаючи опікуна, а також знайте протоколи та процедури, які діють у вашій організації, а також те, які послуги для людей, які пережили насильство, зокрема для неповнолітніх, доступні у вашому регіоні.

Ви також можете підготуватися, поглибивши свої знання з цього питання, в тому числі скориставшись деякими інструментами, що надаються різними організаціями, у тому числі в інтернеті, та пов'язані з питаннями сексуального насильства у відношенні до неповнолітніх.

Завжди слідкуйте за інформацією про доступні послуги, використовуючи наступні інструменти:

- Пам'ятайте, що у разі надзвичайної ситуації або безпосередньої небезпеки ви можете зателефонувати за номером 112.
- Завжди пам'ятайте державний номер екстреного виклику для дітей 114, який працює цілодобово та є багатомовним, доступний зі стаціонарних і мобільних телефонів, через чат і WhatsApp, а також через Застосунок. Це служба екстреної допомоги, яка призначена для неповнолітніх чи дорослих, які бажають повідомити про небезпеку, надзвичайну ситуацію, ризик чи завдання шкоди у відношенні неповнолітніх. «Служба надає психолого-педагогічні консультації, юридичні консультації та своєчасно реагує на всі надзвичайні і травматичні ситуації, які можуть завдати шкоди психофізичному розвитку неповнолітніх, в тому числі і шляхом безпосереднього залучення та співпраці зі службами та установами, що діють на територіальному рівні».²⁶

Якщо хтось попросить вашої допомоги для неповнолітнього(-ньої), який(яка) її потребує:

- Надайте точну та актуальну інформацію про доступні послуги.
- Зберігайте конфіденційність, але зверніться за допомогою до спеціалізованої служби, якщо ви не впевнені, як діяти, при цьому не повідомляйте інформацію, яка дозволяє встановити особистість неповнолітнього(-ньої).
- Завжди пам'ятайте, що не слід розслідувати чутки, не намагайтеся знайти чи поговорити з неповнолітнім(-ньою).
- Не говоріть і не розповідайте іншим подробиці того, що ви дізналися, якщо для цього немає конкретної підстави.

Додаток 6 - Обов'язок повідомляти та заявляти у разі підозри на поруку над неповнолітніми.

Фахівці завжди повинні ставити понад усе інтереси неповнолітнього(-ньої):

- Ст. 604 Кримінального Кодексу передбачає покарання за серією злочинів²⁷ (включаючи сексуальне насильство, статеві акти з неповнолітніми тощо), вчинені за кордоном громадянином Італії або іноземним громадянином при співучасті громадянина Італії. Навіть якщо насильство, вчинене за кордоном, не карається законом, може бути важливим повідомити про це компетентні органи для оцінки необхідності подачі заяви про міжнародний захист. Проінформуйте неповнолітнього(-ню) належним чином, порадьте йому/їй звернутися до юриста або адвоката для отримання додаткової інформації або запропонуйте, щоб це зробили ви, якщо він/вона не зважається.
- На державних службовців, які займають посаду державної служби, у тому числі співробітників пунктів прийому розповсюджується ст. 331 кримінально-процесуального кодексу: «За винятком випадків, передбачених в статті 347, державні службовці [357 КК] та посадові особи, які наділені державними повноваженнями [358 КПК], які при виконанні або у зв'язку зі своїми функціями або службою, сповіщені про злочин, за фактом вчинення якого необхідно порушити кримінальну справу, повинні письмового повідомити про це, навіть якщо не встановлена особа, яка вчинила злочин. Коли декілька осіб зобов'язані повідомити про той самий факт, вони також можуть скласти та підписати єдиний акт». Для подання заяви не обов'язково потрібно вичерпно знати ситуацію, але в ній необхідно вказати факти, які були виявлені та на підставі яких виникла підозра, що існує вірогідність завдання кривди неповнолітньому(-ній).
- Соціальні служби та судові органи у справах неповнолітніх зобов'язані перевірити наявність серйозних підстав для підозри про завдання кривди неповнолітньому(-ній) з метою гарантування його/її захисту, а перевіркою об'єктивних доказів вчинення злочину займаються звичайні судові органи; якщо обвинувачений є неповнолітнім, його/її справою займається прокуратура при суді у справах неповнолітніх.
- Важливо, щоб неповнолітній(-ня) знав(-ла), що з ним(-нею) відбувається, і мав(-ла) можливість задавати питання та отримувати зрозумілі відповіді. На цих етапах може знадобитись присутність культурного посередника. Наприклад, неповнолітньому(-ній) важливо знати, що у вас є певні обов'язки щодо нього(-неї) і що якщо ви не зробите заяву, це буде вважатись приховуванням інформації в офіційних документах (ст. 328 КК), що карається позбавленням волі, але також, що про всі кроки йому(їй) буде повідомлятися, а рішення будуть прийматись з урахуванням його/її точки зору, а також для забезпечення його/її захисту.
- Неповнолітні, особливо підлітки, повинні брати участь у процесі прийняття рішень щодо того, як забезпечити найбільший захист і конфіденційність, коли виникає

обов'язок повідомляти інформацію в органи. Це означає, що співробітники повинні враховувати думку та уявлення неповнолітніх щодо того, як складати повідомлення. Це не означає, що доглядальник і неповнолітній(-ня) можуть вирішувати, чи повідомляти взагалі, чи ні: вони лише можуть допомогти вирішити, як і коли це робити.

- Не давайте обіцянок, які ви не можете виконати. Неповнолітній(-ня) може сказати вам: «Мені треба вам щось сказати, але ви повинні пообіцяти тримати це в таємниці». Швидше за все, довіру неповнолітнього(-ньої) вже зрадила близька йому(їй) людина. Важливо дати йому(їй) зрозуміти, що він(вона) може вам довіряти, але ви також повинні повідомити, що ви можете бути змушені розкрити певну інформацію, яку він(вона) вам розкаже, щоб захистити його(її), при цьому запевніть, що ви разом вирішите, як це робити. Якщо виявиться, що неповнолітній(-ня) зазнає насильства і є в небезпеці, ви повинні поговорити з компетентними особами, і неповнолітній(-ня) повинен(-на) знати, що ви не можете зберігати конфіденційність інформації.
- Усі залучені сторони повинні знати про свої юридичні зобов'язання та професійні етичні кодекси, щоб гарантувати, що неповнолітній(-ня) та ті, хто за нього(неї) несуть відповідальність, були добре поінформовані про своє становище та обмеження, якщо такі є, а також щодо конфіденційності. Як тільки буде встановлено, що неповнолітній(-ня) або особа, яка за нього(неї) відповідає, усвідомлюють обов'язок розкривати певну інформацію, співробітники можуть допомогти постраждалим прийняти зважені рішення, підтримуючи довірчі відносини.

ПОСТЕРІГАЙ

Розумійте, що неповнолітні можуть шукати допомогу іншим чином, ніж дорослі; неповнолітні рідко відразу розповідають про все, що пережили. Справа в тому, що їм може бути важко довіряти дорослим або спілкуватися з ними, особливо з незнайомими людьми; їм може бути страшно, незручно, соромно або вони можуть боятися показувати свої емоції. Ви можете: (1) почути чутки про насильство над неповнолітнім(-ньою), (2) з вами можуть зв'язатися дорослі, які шукають допомоги для неповнолітнього(-ньої), (3) у вас можуть виникнути підозри щодо насильства над неповнолітнім(-ньою) на підставі певних ознак і поведінки.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДІЇ

Запитайте неповнолітнього(-ню), чи хоче він(вона) перейти в затишне та приватне місце для розмови. Переконайтеся, що в цьому місці інші зможуть вас бачити, але не чути.

Займіть положення таким чином, щоб ви були на одній висоті з неповнолітнім(-ньою), що пережив(-ла) насильство. Використовуйте відкрити мову тіла.

Запитайте неповнолітнього(-ню), чи бажає він(вона) поговорити з чоловіком або жінкою тієї ж статі.

НЕРЕКОМЕНДОВАНІ ДІЇ

Не змушуйте неповнолітнього(-ню) йти в більш затишне або безлюдне місце, якщо він(вона) цього не хоче.

Не торкайтеся, не обіймайте та уникайте фізичного контакту з неповнолітнім(-ньою), оскільки це може спричинити травму, викликати дискомфорт або страждання.

СЛУХАЙТЕ

Слухайте, не засуджуючи. Неповнолітньому(-ній) може бути соромно і важко говорити, проявляти позитивний настрій і чуйність, ваша перша реакція необхідна для встановлення довірчих стосунків. Нехай розмовою керує неповнолітній(-ня), навіть якщо вам залишиться лише мовчати і просто складати компанію. Використовуйте відкриту мову тіла, наприклад, займіть положення таким чином, щоб бути на однаковому рівні. Обмежуйте питання про те, що сталося, не питаєте, хто винний і чому це сталося, а говоріть слова вітхи.

Неповнолітні, особливо підлітки, повинні бути залучені та брати участь у процесі прийняття рішень на кожному етапі (див. блок 7). Це також стосується рішення щодо того, як забезпечити найбільший захист і конфіденційність, коли виникає обов'язок повідомляти інформацію в органи (див. блок 6).

ПАМ'ЯТАЙТЕ! Важливо дати йому(їй) зрозуміти, що він(вона) може вам довіряти, але ви також повинні повідомити, що ви можете бути змушені розкрити певну інформацію, яку він(вона) вам розкаже, щоб захистити його(її). Усі залучені сторони повинні знати про свої юридичні зобов'язання та професійні етичні кодекси, щоб гарантувати, що неповнолітній(-ня) та ті, хто за нього(неї) несуть відповідальність, були добре поінформовані про своє становище та обмеження, якщо такі є, а також щодо конфіденційності.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДІЇ

Уважно слухайте та звертайте увагу на невербальну поведінку.

Зберігайте спокій, будьте терплячі та вислуховуйте без осуду.

НЕРЕКОМЕНДОВАНІ ДІЇ

Не проводьте допитливе опитування і не засуджуйте. Нічого не записуйте, не фотографуйте і не розкривайте ніяку інформацію, що стосується хлопчика/дівчинки чи підлітка, або того, що він/вона пережив(-ла).

Не проявляйте шоку, невіри, гніву чи інших реакцій, які можуть схвилювати дитину чи підлітка.

<p>Надайте можливість неповнолітньому(-ній) самостійно висловитися, використовуючи власні слова.</p>	<p>Не використовуйте технічні терміни та не пригнічуйте його/її, говорячи більше ніж він/вона.</p>
<p>Заспокойте неповнолітнього(-ню) і запевніть, що він/вона добре зробив(-ла), що розповідь(-ла) вам про те, що сталося.</p>	<p>Не давайте обіцянок, яких ви не зможете дотримати, наприклад, що «все буде добре», коли добробут неповнолітнього(-ньої) не залежить від вас.</p>
<p>Поважайте думку, переконання та міркування неповнолітнього(-ньої).</p>	<p>Не змушуйте неповнолітнього(-ньої) продовжувати говорити, якщо він(вона) цього не хоче.</p>
<p>Використовуйте слова розради, що відповідають культурному контексту. Деякі приклади: «Я вірю тобі» – формує довіру. «Добре, що ти це мені розповів» – налагоджує стосунки з дитиною. «Дякую, що розповів про те, що ти пережив» — співпереживання. «Ти проявив справжню мужність в тому, що поговорив зі мною» — заспокоює та підбадьорює.</p>	

НАПРАВЛЯЙ

Допоможіть неповнолітньому(-ній) зв'язатись з дорослим, якого він(вона) вважає безпечним і надійним. Це може бути хтось з батьків, родич або інший дорослий, відповідальний за нього/неї, або хтось інший.

Надайте неповнолітньому(-ній) та дорослому, якому він(вона) довіряє, корисну інформацію про доступні їм послуги та про те, як ними скористатись.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДІЇ

Запитайте, чи є хтось, кому неповнолітній(-ня) довіряє, і чи потрібно йому(їй) допомогти зв'язатись з цією людиною або знайти її.

Залишайтеся з неповнолітнім(-ньою) доти, поки вона не відчує себе в безпеці або не буде під наглядом людини, яку він(вона) вважає безпечною та вартою довіри.

Розкажіть те, що знаєте, і з'ясуйте те, чого не знаєте. Скажіть «Я не знаю» або «В мене немає цієї інформації», якщо ви не володієте необхідною інформацією.

НЕРЕКОМЕНДОВАНІ ДІЇ

Не змушуйте неповнолітнього(-ню) говорити в присутності доглядальника або будь-якої іншої особи, оскільки насильство могло бути вчинено ними, або неповнолітній(-ня) може не хотіти розповісти їм, що з ним(-нею) сталося.

Не залишайте неповнолітнього(-ню) без нагляду, коли він(вона) занепокоєний(-на) (наприклад, якщо плаче, проявляє гнів або перебуває у шоківому стані).

Не намагайтеся самостійно вирішити ситуацію, планувати або приймати рішення за неповнолітніх.

ПАМ'ЯТАЙТЕ! В деяких випадках може бути незрозуміло, як діяти в найкращих інтересах неповнолітнього(-ньої) та задля його(її) фізичного та психічного благополуччя. Якщо ви не впевнені, чи є ситуація безпечною, повідомте неповнолітньому(-ній), що вам потрібно конфіденційно поговорити з іншим членом команди, який краще знає, як діяти.

Додаток 7 - Вказівки щодо віку неповнолітнього(-ньої) та його/її здатності приймати рішення

Неповнолітній(-ня) є основним джерелом інформації щодо його(її) особистої ситуації. Те, в якій мірі до неповнолітнього(-ньої) прислуховуються і він(вона) відчуває, що його(її) дійсно чують, не тільки гарантує, що щодо нього(неї) буде прийняте більш повне та обґрунтоване рішення, але й виховує в ньому(неї) відповідальність за свій майбутній розвиток і вступ до дорослого життя. Неповнолітній(-ня) має право бути почутим(-тою) та приймати участь в процесі прийняття рішення. Необхідно враховувати його(її) погляди, беручи до уваги вік та ступінь зрілості. Оцінка ступеня зрілості неповнолітнього вимагає дуже специфічних навичок, якими може володіти психолог вікового періоду розвитку та антрополог, особливо у випадку неповнолітніх іноземних громадян, чії культурні уявлення можуть відрізнятися від ваших; знайти таких спеціалістів може бути нелегко. Без цих спеціалістів оцінка рівня зрілості неповнолітнього може бути неадекватною та перешкоджати належній участі неповнолітнього(-ньої). Необхідною умовою для ефективної участі неповнолітнього(-ньої) у прийнятті рішень, які його(її) стосуються, є надання йому(їй) допомоги, а саме надання зрозумілої інформації та порядку дій, рекомендацій щодо різних доступних варіантів, послуг перекладача, підтримки піклувальника, а також юриста, якщо необхідно.

Ваша роль, якщо ви не є фахівцем із захисту дітей, полягає в тому, щоб вислухати і заспокоїти неповнолітнього(-ню), допомогти зв'язатись з кимось, кому він/вона довіряє, і надати відому вам інформацію про доступні послуги. Нище вказані вікові категорії, які є орієнтовними і можуть бути іншими в залежності від віку, рівня зрілості, стадії розвитку та інших факторів:

- **Підлітки віком від 15 років:** зазвичай достатньо зрілі, щоб приймати власні рішення та розуміти те, що з ними сталося. Ваша роль полягає в тому, щоб: (1) вислухати підлітка, який розповідає про пережите, (2) допомогти підлітку зв'язатись з кимось, на підтримку кого він розраховує і (3) надати інформацію про доступні послуги та як отримати до них доступ.
- **Неповнолітні віком від 6 до 9 років** та підлітки віком від 10 до 14 років можуть бути спроможні або неспроможні самостійно розповісти про пережите насильство. Вони можуть бути спроможні або неспроможні приймати рішення самостійно. Ваша роль: (1) допомогти їм знайти дорослого, якому вони можуть довіряти, щоб зробити наступні кроки, і (2) надати інформацію про доступні послуги та як ними скористатись.
- **Немовлята та малюки віком від 0 до 5 років** не завжди можуть розповісти про пережите насильство через недостатні мовні комунікативні навички. Дуже ймовірно, що інші особи, такі як друзі, відповідальні дорослі, родичі, члени громади тощо, прийдуть просити вашої допомоги для неповнолітнього(-ньої). Ваша роль: надавати інформацію референтному дорослому про доступні послуги та як ними скористатися.

ПРИМІТКИ

¹ GBV Guidelines Reference Group, «Як надавати підтримку постраждалим від ґендерно зумовленого насильства в умовах відсутності суб'єкта програми у сфері ГЗН у вашому районі. Покроковий кишеньковий довідник для практикуючих фахівців/фахівчинь із надання гуманітарної допомоги», 2018, https://gbvguidelines.org/wp/wp-content/uploads/2018/03/GBV_PocketGuide021718.pdf.

² УВКБ ООН широко використовує вираз сексуальне та ґендерне насильство (СГЗН – «сексуальне та ґендерно зумовлене насильство»), щоб підкреслити невідкладність заходів захисту у зв'язку з тим, що сексуальне насильство по суті може мати руйнівні наслідки для постраждалих (від насильства) та їхніх сімей; «Програма дій УВКБ ООН проти сексуального та ґендерного насильства: оновлена стратегія», 2011, www.unhcr.org/4e1d5aba9.pdf

³ Міжвідомчий постійний комітет (IASC), «Рекомендації щодо застосування оперативних заходів по боротьбі з ґендерним насильством в гуманітарних ситуаціях», 2015, https://gbvguidelines.org/wp/wp-content/uploads/2015/09/2015-IASC-Gender-based-Violence-Guidelines_lo-res.pdf

⁴ МОМ, УВКБ ООН, ЮНІСЕФ, «На роздоріжжі. Перехід до дорослого життя неповнолітніх іноземних громадян без супроводу в Італії», 2019, https://www.ismu.org/wp-content/uploads/2019/12/191204_Report_LONG_ITA1-1.pdf.

⁵ УВКПЛ, МООНПЛ, «Відчайдушні та небезпечні: звіт про ситуацію з правами людини мігрантів та біженців у Лівії», 2018, <https://www.ohchr.org/Documents/Countries/LY/LibyaMigrationReport.pdf>.

⁶ Комісія з питань біженців серед жінок (WRC), «Понад мільйон травм: сексуальне насильство над чоловіками та хлопчиками вздовж центрально-середземноморського маршруту до Італії», 2019, <https://s33660.pcdn.co/wp-content/uploads/2020/04/Libya-Italy-Report-03-2019.pdf>

⁷ Група експертів з питань протидії насильству проти жінок та домашньому насильству (GREVIO), «Звіт про базову оцінку законодавчих та інших заходів, що впроваджують положення Конвенція Ради Європи про попередження та протидію насильству щодо жінок та домашньому насильству (Стамбульської конвенції) ІТАЛІЯ», 2020, <https://rm.coe.int/grevio-report-italy-first-baseline-evaluation/168099724e%20->

⁸ Наведене нижче визначення ґендерного насильства перекладено та взято з документу Міжвідомчого постійного комітету (IASC), «Рекомендації щодо застосування оперативних заходів по боротьбі з ґендерним насильством в гуманітарних ситуаціях», там же. Подальші посилання на інші документи містяться в примітках.

⁹ Термін «ґендерна ідентичність» відображає глибоке усвідомлення власного ґендеру. Більшість людей мають ґендерну ідентичність, яка є одним з компонентів загальної ідентичності. Ґендерна ідентичність людини може або не може відповідати статі, призначеній при народженні. Транс та трансґендер – це загальні терміни, які використовуються для позначення осіб з широким спектром виразів та ґендерної ідентичності, включаючи транссексуальних осіб, трансвеститів, людей, які сприймають себе як осіб третьої статі, людей, які сприймають себе за межами бінарної системи чоловік/жінка та інших, чия зовнішність та характеристики сприймаються як ґендерно нетипові та чия відчуття статі відрізняються від статі, призначеної їм при народженні. Деякі трансґендерні особи проходять хірургічні операції або приймають гормони, щоб привести своє тіло у відповідність зі своєю ґендерною ідентичністю; інші це не роблять. Транс-особи можуть мати будь-яку сексуальну орієнтацію та статеві ознаки. Цисґендер — це термін, що позначає людей, чия ґендерне відчуття збігається з біологічною статтю. Деякі особи ідентифікують себе як агендера та/або не підтримують ідею фіксованої ґендерної ідентичності. Ґендерне вираження — це те, як ми виражаємо свою стать за допомогою дій і зовнішнього вигляду, включаючи одяг, мову та манери поведінки. Ґендерне вираження особи не завжди пов'язане з біологічною статтю, ґендерною ідентичністю або сексуальною орієнтацією. Статеві ознаки відносяться до фізичних характеристик кожної людини, пов'язаних зі статтю, включаючи геніталії та інші репродуктивні анатомічні особливості, хромосоми та гормони, а також вторинні фізичні характеристики, які виникають у період статевого дозрівання. Інтерсексуальні особи народжуються з фізичними статевими ознаками, які не відповідають культурним стереотипам маскулінності-фемінності. У деяких інтерсексуальних осіб вони проявляються при народженні, у когось вони проявляються пізніше в житті, часто в період статевого дозрівання. Інтерсексуальні особи можуть мати будь-яку сексуальну орієнтацію та ґендерну ідентичність. Сексуальна орієнтація визначається як фізичний, романтичний та/або емоційний потяг особи до інших. Більшість осіб мають сексуальну орієнтацію, яка є одним з компонентів їхньої ідентичності. Геїв і лесбіянок приваблюють особи тієї ж статі. Гетеросексуалів приваблюють особи іншої статі, ніж їх власна. Бісексуальних осіб (скорочено «бісексуалів») можуть привабити особи тієї ж самої або іншої статі. Лесбіянки, геї та бісексуали можуть мати будь-яку ґендерну ідентичність або статеві ознаки. МООНПЛ, «Народжені вільними та рівними: сексуальна орієнтація, ґендерна ідентичність та статеві особливості в міжнародному законодавстві з прав людини», 2019, https://www.ohchr.org/Documents/Publications/Born_Free_and_Equal_WEB.pdf

¹⁰ GBV Guidelines Reference Group, «Як надавати підтримку постраждалим від ґендерно зумовленого насильства в умовах відсутності суб'єкта програми у сфері ГЗН у вашому районі. Покроковий посібник для фахівців гуманітарної допомоги», там же.

¹¹ МООНПЛ, «Народжені вільними та рівними: сексуальна орієнтація, гендерна ідентичність та статеві особливості в міжнародному законодавстві з прав людини», там же.

¹² УВКБ ООН, «Робота з лесбійками, геями, бісексуалами, трансгендерами та транссексуалами в умовах вимушеної евакуації», 2011, <https://www.unhcr.it/wp-content/uploads/2020/06/UNHCR-Need-to-Know-Lavorare-con-Persone-LGBTI-in-contesto-sfollamento-forzato.pdf>; versione originale <https://www.refworld.org/pdfid/4e6073972.pdf>

¹³ Міжвідомчий постійний комітет (IASC), «Рекомендації щодо застосування оперативних заходів по боротьбі з гендерним насильством в гуманітарних ситуаціях», там же.

¹⁴ Там же. Більш докладніший опис видів гендерного насильства та відповідну інформацію див. у відповідному Додатку 3.

¹⁵ Там же.

¹⁶ УВКБ ООН, «Керівництво з міжнародного захисту: «Приналежність до певної соціальної групи» відповідно до ст. 1(A)2 Конвенції від 1951 року та/або відповідного Протоколу про статус біженців від 1967 року», 2002 http://www.unhcr.it/wp-content/uploads/2016/01/ITA-Gruppo_Sociale.pdf та УВКБ ООН, «Примітка УВКБ ООН, що містить рекомендації щодо заяв на отримання статусу біженця згідно з Конвенцією 1951 року про сексуальну орієнтацію та гендерну ідентичність», 2008, <http://www.unhcr.it/wp-content/uploads/2016/01/OrientamentoSessuale.pdf> та УВКБ ООН, «Керівництво з міжнародного захисту № 1, Гендерні переслідування в контексті статті 1A(2) Конвенції від 1951 року та/або Протоколу про статус біженців від 1967 року», 2002, http://www.unhcr.it/wp-content/uploads/2016/01/LINEE_GUIDA_SULLA_PERSECUZIONE_DI_GENERE.pdf

¹⁷ Для отримання додаткової інформації про керівні принципи та підходи до реагування на гендерне насильство див. документ Міжвідомчого постійного комітету (IASC) «Рекомендації щодо застосування оперативних заходів по боротьбі з гендерним насильством в гуманітарних ситуаціях», там же.

¹⁸ Комісія з питань біженців серед жінок (WRC), «Понад мільйон травм: сексуальне насильство над чоловіками та хлопчиками вздовж центрально-середземноморського маршруту до Італії», там же.

¹⁹ Міжвідомчий постійний комітет (IASC), «Шість ключових принципів протидії сексуальній експлуатації та сексуальній нарузі», 2019, <https://interagencystandingcommittee.org/inter-agency-standing-committee/iasc-six-core-principles-relating-sexual-exploitation-and-abuse/>; <http://www.pseatastaskforce.org/>

²⁰ Нижче наведені деякі послуги, доступні в Італії, цей перелік не є вичерпним і щось може змінитися з часом.

²¹ Керівний комітет Системи управління інформацією про ґендерно зумовлене насильство (GBV/IMS), «Міжвідомчі настанови з ведення випадків ГЗН», 2017 https://gbvresponders.org/wp-content/uploads/2017/04/Interagency-GBV-Case-Management-Guidelines_Final_2017_Low-Res.pdf

²² ВООЗ, «Соціальні зміни та психічне здоров'я, попередження насильства та травм, звіт консультації з попередження наруги над дітьми», 1999.

²³ УВКБ ООН, ЮНІСЕФ, «Безпечно та здорово», 2014, https://www.unhcr.it/wp-content/uploads/2016/01/Safe_and_sound_final.pdf та Комітет ООН з прав дитини, «Зауваження загального порядку № 14», 2013, <http://www.refworld.org/docid/51a84b5e4.html>

²⁴ Там же.

²⁵ УВКБ ООН, «Базова стратегія захисту дітей», 2012, <https://www.unhcr.org/protection/children/50f6cf0b9/framework-protection-children.html>

²⁶ Екстрений виклик для дітей 114, <http://114.it/chi-siamo/>

²⁷ Злочини, які вчинені за кордоном та караються в Італії: відповідно до ст. 604 Кримінального кодексу Італії, діяння, вчинені за кордоном громадянином Італії, заподіяння шкоди італійському громадянину будь-якою особою, іноземним громадянином при співучасті громадянина Італії, караються згідно з італійським законодавством (у цьому випадку передбачено до п'яти років позбавлення волі за умови, що не встановлено менше покарання та існує вимога Міністерства юстиції), це стосується злочинів проти особи, а також деяких злочинів проти особистої свободи. Злочинами проти особи є: незаконне позбавлення волі або утримання в рабстві чи підневільному стані, дитяча проституція, дитяча порнографія, володіння порнографічними матеріалами, віртуальна порнографія, туристичні ініціативи, спрямовані на експлуатацію дитячої проституції, використання неповнолітніх у жебрацтві. Організація жебрацтва, торгівля людьми, торгівля органами, вилученні у живої людини, купівля та продаж рабів. Також караються деякі злочини проти особистої свободи, наприклад: сексуальне насильство, статеві акти з неповнолітніми, підкуп неповнолітніх, групове сексуальне насильство, розбещення неповнолітніх.

